

Стандард 5: Квалитет наставног процеса

Квалитет наставног процеса обезбеђује се кроз интерактивност наставе, укључивање примера у наставу, професионални рад наставника и сарадника, доношење и поштовање планова рада по предметима, као и праћење квалитета наставе и предузимање потребних мера у случају када се утврди да квалитет наставе није на одговарајућем нивоу.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 План и распоред наставе (предавања и вежби) усклађени су са потребама и могућностима студената, познати су пре почетка одговарајућег семестра и доследно се спроводе.
- 5.2 Настава на високошколским установама је интерактивна, обавезно укључује примере из праксе, подстиче студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примену стечених знања.
- 5.3 Високошколска установа обезбеђује да се на сваком предмету, пре почетка семестра, донесе и учини доступним студентима план рада који укључује:
 - основне податке о предмету: назив, година, број ЕСПБ бодова, услови;
 - циљеве предмета;
 - садржај и структуру предмета;
 - план и распоред извођења наставе (предавања и вежбе);
 - начин оцењивања на предмету;
 - уџбенике, односно обавезну и допунску литературу;
 - податке о наставницима и сарадницима на предмету.
- 5.4 Високошколска установа систематски прати спровођење плана наставе, као и планова рада на појединим предметима, оцењује квалитет наставе и предузима корективне мере за његово унапређење. Установа упозорава наставнике који се не придржавају плана рада на предмету или не постижу одговарајући квалитет наставе на потребу побољшања и обезбеђују им потребно усавршавање.

Академија струковних студија Јужна Србија и сви њени одсеци (укључујући Одсек за технолошко уметничке студије Лесковац) донела је и придржава се аката који прописују начине организације и извођења наставе на свим одсецима и као и обавезе наставног особља у самом наставном процесу (Правилник о полагању испита и оцењивања на испиту, Правилник о полагању и оцењивању студената у учењу кроз рад, Правилник о пријави, припреми и одбрани завршног рада, Статут Академије, Правилник о стандардима и поступцима за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета, Правила студија). План наставе заједно са распоред наставе (предавања и вежби) благовремено се припремају и објављују на интернет страници Одсека, огласној табли Одсека и Академије, а при сачињавању истих води се рачуна да су они усклађени са потребама и могућностима самих студената (на свим нивоима студија). На почетку школске године истиче се и распоред полагања испита по испитним роковима.

Квалитет наставног процеса се посебно обезбеђује кроз: интерактивност наставе, укључивање примера у наставу, професионални рад наставника и сарадника, доношење и поштовање планова рада по предметима као и праћење квалитета наставе и предузимање потребних мера у случају када се утврди да квалитет наставе није на одговарајућем нивоу. Наставу на Одсеку за технолошко уметничке студије Лесковац карактерише више облика рада и то: предавања, вежбе, интерактивни облици наставе, консултације, студије случаја, а као посебно важан облик наставе истиче се стручна пракса. Такође се инсистира на групном али и индивидуалном раду при чему се посебна пажња поклања примени метода дискусије, симулације и обради практичних примера. На Одсеку постоји и пракса да се, на захтев студената или онда када се уочи да постоји потреба за истим, организују додатни/допунски часови како би се детаљније разрадили или појаснили одређени елементи градива. На овај начин, а како је и пракса показала, студенти стичу додатне компетенције, тј. спремнији су за полагање испита и на истима остварују бољи успех.

Курикулуми студијских програма основних струковних студија пажљиво су формиран у складу са потребама тржишта рада и стандардима за акредитацију. Садржаји курикулума студијских програма који се изводе на Одсеку за технолошко уметничке студије Лесковац као и наставне

методе које се примењују у процесу наставе одговарају постизању циљева акредитованих студијских програма и исхода учења.

Одсек обезбеђује да се на сваком предмету, пре почетка семестра, донесе и студентима учини доступним План рада (књиге предмета за сваки студијски програм и план рада за сваки предмет морају бити јавно публиковани – на сајту Одсека). Основна сврха предложеног и усвојеног Плана рада је да студенте информише о самом наставном предмету, облицима наставе и начинима за континуирано праћење и оцењивање рада студената на сваког предмету појединачно. План рада мора садржати следеће елементе: назив предмета, статус предмета (обавезни или изборни), фонд часова и број ЕСПБ бодова, годину студија, семестар, предуслове за упис предмета, име наставника и сарадника, циљ предмета, кратак опис садржине и структуре предмета, обавезну и допунску литературу, облике наставе, облике рада студената током наставе (предиспитне активности), број поена које доноси сваки облик предиспитних активности, критеријуме и мерила за оцену успешности у предиспитним активностима, као и сразмеру поена стечених предиспитним активностима и на завршном испиту у структури укупне оцене студента из одређеног предмета. Тематске јединице предавања се морају обрађивати по редоследу који је предвиђен Планом рада на предмету, уз дозвољено одступање од 20%. Наставник је дужан да током часа обради најмање 70% садржаја тематске јединице предвиђене Планом рада за тај час.

Чланови 39-46 Правилника о стандардима и поступцима за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета Академије струковних студија Јужна Србија (бр. 980/2022-14 од 980/2022-14) јасно дефинишу стандарде квалитета наставног процеса (стандарди за одржавање предавања и вежбе, стандарди садржаја предавања и вежби, стандарди метода предавања и вежби, стандарди понашања наставника и сарадника) којих се морају придржавати сви наставници и сарадници на Одсеку. Обезбеђење квалитета наставе укључује: контролу одржавања наставе према Плану рада, контролу квалитета садржаја и метода наставе (студентска анкета по завршетку сваког од семестра и анкета дипломираних студената – која се спроводи континуирано током године) и контролу резултата наставе (анализа резултата оцењивања студената и пролазности на сваком испиту појединачно и анализа резултата анкетања послодаваца по питању стечених знања и компетенција дипломираних студената) (видети чланове 47-55 горе поменутог Правилника).

Наставник и сарадник је дужан да после сваког одржаног часа упише у Дневник рада: датум одржавања наставе; врсту наставе: предавања или вежбе; број одржаних часова; назив теме предавања и вежби; напомену, уколико је неопходна. Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета Академије периодично током семестра, а најмање једном месечно, прати уписивање часова од стране наставника и сарадника. У случају да се часови не уписују, Комисија о томе обавештава Руководиоце одсека. Руководиоци одсека упозоравају наставнике или сараднике који не уписује часове да то учине. Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета у року од 15 дана од дана завршетка наставе у семестру, закључује Дневник рада и контролише уписане часове по датумима и темама. Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета саставља извештај о одржаној настави на сваком предмету и доставља га руководиоцима одсека. Извештај садржи податке о броју и датумима одржаних часова као и темама које су обрађене на тим часовима. Руководиоци одсека упоређује датуме и теме одржане наставе на сваком предмету са Планом рада предмета и утврђује одступања од плана рада. Сва одступања од Плана рада већа од 20% руководиоци одсека су дужни размотрити са предметним наставником и са њиме договорити мере како би се убудуће избегла слична одступања. Руководиоци одсека су дужни да о свим одступањима од утврђеног плана рада на предметима већим од 20%, као и о предузетим мерама извести помоћника председника за наставу и акредитацију.

Анкета студената резултира у оценама квалитета наставе на предмету и то за сваког наставника или сарадника појединачно. Анкетом се такође утврђује да ли се наставник или сарадник придржава Плана рада на предмету. Анкетање студената се изводи на крају сваког семестра за предмете из тог семестра. Анкету организује и спроводи Подкомисија за вредновање квалитета студија, наставе и педагошког рада наставника и Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета Академије уз обавезно присуство предметног наставника или сарадника. Резултати анкетање студената достављају се Наставно-стручном већу Академије, Председнику Академије и одсецима. По добијању резултата анкете, руководиоци одсека обављају појединачне

разговоре са оним наставницима и сарадницима чија је просечна оцена наставе испод 2.5 (на скали од 1 до 5). У разговору се посебно разматрају разлози за лоше оцене наставе од стране студената као и методи унапређења квалитета рада и наставе наставника или сарадника. Уколико је анкетом утврђено да се наставник не придржава Плана рада на предмету, руководиоци одсека, заједно са наставником, утврђује разлоге за одступања и договора мере за елиминисање тих одступања.

Руководици одсека након обављених разговора са свим наставницима и сарадницима чији је рад у настави негативно оцењен, састављају извештај о утврђеним узроцима негативних оцена и договореним мерама за њихово унапређење и доставља тај извештај помоћнику директора за наставу и акредитацију. Помоћник председника за наставу и акредитацију и председник Комисије за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета разговарају са наставницима и сарадницима чији је рад у настави посебно лоше оцењен у анкети студената, односно чија је просечна оцена испод 2. Током разговора утврђују се могући узроци лоших оцена квалитета наставе и доносе мере за унапређење тога квалитета. Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета се даље брине за спровођење договорених мера. Уколико наставник или сарадник одбије да сарађује са Комисијом за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета и помоћником директора за наставна питања у процесу унапређења квалитета његове наставе или уколико не дође до побољшања оцена квалитета наставе у наредном анкетирању, комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета и помоћник председника за наставу и акредитацију предлажу Председнику Академије дисциплинске мере против наставника или сарадника. Уколико неки наставник или сарадник у три узастопне анкете буде оцењен просечном оценом између 2 и 2.5, стручни колегијум, помоћник за наставу и акредитацију и Председник Академије доносе посебну одлуку којом се предвиђају хитне мере и активности које наставник или сарадник мора да предузме у наредном периоду како би се унапредио квалитет његових предавања односно вежби. Уколико наставник или сарадник одбије да предузме предвиђене мере или те мере не доведу до побољшања оцена наставе у следећој анкети, Председник Академије школе доносе одлуку о суспензији наставника или сарадника из наставног процеса и предузима даље мере.

Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета Академије обавља појединачни разговор са свим наставницима код којих је пролазност студената дупло нижа од просечне пролазности студената на години студија на којој се налази предмет. У разговору се разматрају разлози за ниску пролазност и заједнички договарају мере за њихово унапређивање. Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета саставља извештај Председнику Академије о узроцима ниске пролазности и мерама које су договорене за њено унапређивање. Председник Академије предузима посебне мере за унапређивање резултата оцењивања на оним предметима који имају посебно ниску пролазност. Председник Академије са стручним колегијумом Академије организује састанак са наставницима чији су резултати оцењивања посебно лоши. На том састанку се дискутује о разлозима ниске пролазности и утврђују мере за њено унапређење. Помоћник председника за наставу и акредитацију и Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета се даље брину за спровођење договорених мера. Уколико наставници на чијим предметима постоји посебно лоша пролазност студената одбију да сарађују и спроводе мере за унапређење које су донели Председник и стручни колегијум, или уколико не дође до побољшања пролазности у наредној школској години, Председник Академије суспендује наставника из наставног процеса и предузима даље мере.

Континуирано се прате и унапређују педагошке и дидактичко-методичке компетенције наставника и сарадника. У складу са финансијским могућностима, Одсек и Академија Јужна Србија обезбеђују наставницима и сарадницима могућност да континуирано унапређују педагошке и дидактичко-методичке компетенције и да се научно и стручно усавршавају како би се осигурао квалитет наставног процеса (видети Правилник о стручном и научном усавршавању наставника и сарадника Академије струковних студија Јужна Србија). Комисија за самовредновање и унутрашње обезбеђење квалитета је у току календарске 2021. године сачинила и проследила Наставном-већу Академије Предлог подстицајних мера за запослене да се активно баве научно-истраживачким радом (бр. 2785/2021-6 од 09.12.2021.) чиме би се додатно унапредили услови за усавршавање компетенција наставника и сарадника а што би условило и побољшање квалитета наставног процеса у целини.

У оквиру овог стандарда методом SWOT анализе установа анализира и квантитативно оцењује неке од следећих елемената:

- компетентност наставника и сарадника;
- доступност информација о терминима и плановима реализације наставе;
- интерактивно учешће студената у наставном процесу;
- доступност података о студијским програмима, плану и распореду наставе;
- избор метода наставе и учења којима се постиже савладавање исхода учења;
- систематско праћење квалитета наставе и корективне мере.

Анализа слабости и повољних елемената стратегије обезбеђења квалитета обављена методом SWOT анализе (предности, слабости, могућности и опасности) са квантификацијом процене елемената, са 4 нивоа оцене (+++ - високо значајно, ++ - средње значајно, + - мало значајно, 0 - без значајности), дата је у следећој табели.

Предности	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Доступност наставног и испитног материјала на интернет страници Одсека и систему за електронско учење +++ • Доступност информација о терминима и плановима реализације наставе. +++ • Регуларност одржавања наставе и поштовање термина одржавања колоквијума, испита и осталих начина провере знања +++ • Употреба савремених техничких средстава у настави (о чему сведочи редовна набавка нове опреме за извођење наставног процеса и опреме потребне за припрему наставног процеса) +++ • Инсистирање на практичним облицима наставе (кроз наставни предмет Стручна пракса и додатне програме стручног оспособљавања – програми стручне праксе који се реализују током читаве године) +++ • Учествовање представника студената у процесу организације и евалуације квалитета наставног процеса ++ • Анализа проходности на испитима. +++ • Систематско праћење квалитета наставе и корективне мере. +++ • Редовно се извештава Наставно веће одсека о успеху на испитним роковима, на крају семестра, на крају наставне године. +++ • Ваннаставни курсеви за стицање знања и вештина потребних за каријеру (који се реализују кроз Каријерни Центар Одсека за технолошко уметничке студије Лесковац) +++ • Осавремењени анкетни упитници и њихова унификација на нивоу Академије +++ 	<ul style="list-style-type: none"> • Релативно неповољна старосна структура наставног особља, при чему је број асистената сразмерно мали у односу на број професора +++ • Опремљеност библиотеке стручном литературом новијег датума ++ • Интерактивно учешће студената у наставном процесу није равномерно у групи, неопходно је стимулисати део студената на још активније учешће у настави ++ • Неучествовање студената у одређивању термина предавања и одржавању испита +

Могућности	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> • Проширење палете курсева у понуди Каријерног Центра Одсека (посебно у погледу понуде интерактивних интернет курсева +++ • Усавршавање наставника и сарадника у погледу појединих облика наставе ++ • Боље и квалитетније праћење наставног процеса. +++ • Унификација Дневника рада и других алата у систему контроле квалитета наставе и наставног процеса +++ 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна припремљеност наставника за примену савремених видова наставе. ++ • Застој у модернизацији наставе и наставку опремања кабинета за практичну наставу услед повећања цена свих врста материјала и опреме на светском и домаћем тржишту ++ • Недовољна посећеност наставе +++

Предлог мера и активности за унапређење квалитета стандарда 5:

- Наставити са подстицањем наставника и сарадника на стално педагошко и стручно усавршавање.
- Стимулисати студенте да активно посећују и учествују на предавањима и вежбама.
- Увести електронски систем праћења присуства наставним активностима.
- Сачинити распоред тако да постоји одговарајући временски размак између колоквијума и испита.
- Набавити нову литературу за библиотеке.
- Интезивирати контролу квалитета предавања и вежби на свим предметима.
- Успостављање контаката са научним и привредним субјектима (у земљи и иностранству) ради конкурисања и добијања домаћих и међународних пројеката чиме би се обезбедили извори финансирања набавке нове опреме неопходне за припрему и реализацију наставе.
- Организовати додатну едукацију наставног особља о интерактивним облицима наставе и вештини комуникације.
- Редифинисати дневнике рада и друге алате у систему контроле квалитета наставног процеса и процеса рада.
- Припрема распореда полагања испита уз консултацију са студентима посредством Студентског Парламента.
- Радити на пријему у радни однос већег броја сарадника (посебно дипломираних студената Одсека а који су у статусу студента специјалистичких или мастер студија).

Показатељи и прилози за стандард 5:

[Прилог 5.1.](#) Анализа резултата анкета студената о квалитету наставног процеса

[Прилог 5.2.](#) Процедуре и поступци који обезбеђују поштовање плана и распореда наставе.

[Прилог 5.3.](#) Доказ о спроведеним активностима којима се подстиче стицање активних компетенција наставника и сарадника